

TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM ARAÇLARINDA YAPILANDIRMACILIK: METİNLERARASILIK

Yrd. Doç. Dr. Halit KARATAY

Abant İzzet Baysal Üniv., Eğitim Fak. Türkçe Eğitimi ABD

Özet

Bu araştırmada öğrenme sürecinde öğrenciyi etkin kılan ve yapılandırmacı öğrenme kuramı anlayışı ile hazırlanan Türkçe dersi kitabı ve öğretmen kılavuzu, metinlerarasılık ölçütü bakımından değerlendirilmiştir. Okuma ve anlam oluşturma sürecinde okurun zihninde başka metinlerin canlanması metinlerarasılık olarak tanımlanabilir. Metinlerarasılık bir metnin önceki metinlerle ilişkili olması veya sonraki metinler için bir beklenti oluşturması durumudur. Öğretim teknolojilerindeki gelişmelere rağmen öğretim aracı olarak ders kitaplarının önemli bir işlevi vardır. Öğretmenlerin derslerinde kullandıkları öğretim materyalleri arasında, ders kitapları ilk sırayı almaktadır. Öğrencilerin öğrenme etkinliklerini kendi kendilerine tekrar edebileceği, en yakın kaynak ders kitabıdır. Öğretim araçlarının öğrenmeyi yapılandırma, metinlerarası ilişkileri kurabilme niteliklerinin incelenmesi, daha iyi hazırlanmalarına katkı sağlayacaktır. Araştırmada verilere ulaşmak için doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Üç farklı sınıf ve yayınevine ait Türkçe dersi kitabı ve öğretmen kılavuzu metinlerarasılık ölçütü bakımından incelenmiştir. Bu öğretim araçlarında öğrenmeyi yapılandırmak için işlenen tema ve metinlerde göndermeler, Türkçe dersi dışındaki disiplinlerle ilişkilendirme şeklinde yapılmıştır ve bunlar da her tema ve metinde yeteri kadar sağlanamamıştır. Ayrıca metinlerde belirlenen göndermelerin hepsine kılavuz kitaplarda yer verilmemiştir. Bu ilişkilerin kurulması öğretmenlerin konuyla ilgili becerilerine, bilgi birikimi ve tecrübelerine bırakılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *metin, metinlerarasılık, Türkçe dersi kitabı, öğretim programı, yapılandırmacılık.*

CONSTRUCTIVISM IN THE TURKISH COURSEBOOKS: INTERTEXTUALITY

Abstract

In the present study, the Turkish course book and Teachers' guide which were prepared to make the students active in the process of learning and prepared within the framework of constructivism were evaluated in terms of intertextuality. Intertextuality can be defined as the activation of other texts in the reading and constructing meaning. It is also a text's being relevant to the former texts and creating an expectancy for the latter texts. Despite the developments in the educational technology, course books as the means of education have important functions. Course books are in the front rank among the materials used by the teachers. Course books are the easily accessible sources through which students can repeat the educational activities by themselves. Examining properties of educational materials such as constructing learning and establishing intertextual relations would make these materials more elaborate. In the study, document-view technique was used to gather data for the study. Turkish course books and teachers' guide belonging to three different grades and publishers were examined in terms of criteria of intertextuality. In these educational materials the theme used to construct education and references among texts were established through association with disciplines rather than Turkish course. However, these could not be achieved in some of the themes and texts. Furthermore, not all of the references identified in the texts are included in the guide books. Establishing these relations depends on the capability, knowledge and experience of the teachers.

Key words: *text, intertextuality, Turkish coursebooks, syllabus, constructivism.*

Giriş

Geleneksel anlayışla yapılan öğretim etkinlikleri, bireye belli konuların öğretilmesi ve istendiğinde hatırlanması temeline dayanır. Bireyin gerek kişisel gerekse toplumsal yaşamında mutlu olması, üretim sürecine katılması için bunun yeterli bir nitelik olacağı anlayışı egemendir. Gelişen dünyada bilginin çeşitlenmesi, zamanla geçerliliğini yitirmesi veya değişmesi, toplumun ihtiyaçlarına göre birey yetiştirme anlayışını değiştirmiştir. Aslında, “Bilgi nedir, doğru ve gerçek nedir? Bilgi edinimi nasıl gerçekleşmektedir?” gibi sorular, yüzyıllardır hem felsefecileri hem de eğitimcileri yakından ilgilendirmiştir. Değişen yaşam koşulları, bireyin eğitimi konusunda düşünce üretmelerin bilgiyi sunmaya ilişkin görüşlerini de değiştirmiştir. 20. yüzyılın başlarında William James, John Dewey, F. C. Barlet, Jean Piaget ve L.S. Vygotsky gibi eğitim kuramcıları, öğrenmeye geleneksel anlayıştan farklı bir bakış açısı kazandırmıştır.

Bireyin eğitilmesi sürecinde öğrenme-öğretmenin niteliğini, doğası ve sonuçlarını açıklamaya çalışan *davranışçı kurama* göre öğrenme, istendik davranış değişikliğidir ve uyarıcı-tepki arasında bağ kurularak gelişmekte ve pekiştirme yoluyla davranış haline dönüşmektedir. Davranışçı öğrenme kuramında bilgi, bireylerin dışında olup öğretmenlerden öğrencilere aktarılır, öğrenciler daha çok okuduklarını ve duyduklarını öğrenirler, bunun için de bilginin edinimi öğretmenin iyi anlatmasına bağlıdır. Öğrenme, tekrar edildiği oranda kalıcıdır. Öğrenme-öğretme sürecinin niteliğini değerlendirirken öğrenciler, edindikleri bilgileri benzer uyaranlara; genellikle sınavlara verdikleri tepki derecesine göre başarılı sayılır. Başka bir deyişle *davranışçı öğrenme* kuramında, öğrenme-öğretme sürecinde, bilginin miktarı “ne kadar öğrenildiği-öğretildiği” üzerine odaklanmakta, öğrenme süreci sonunda elde edilen bilginin benzer değil de, farklı durumlar karşısında yeniden nasıl yapılandırılacağı ve kullanılacağı konusunda öğrenciye bilişsel farkındalık ve öğrenmede fazlaca bir sorumluluk yüklenmektedir.

Değişen yaşam koşullarına bağlı olarak öğrenme başarısını değerlendirme ölçütleri arasında, bireyin öğrendiği bilginin niceliğinin yanında, onu nerede ve nasıl kullanacağını bilme, problem çözme, analitik ve eleştirel düşünme becerileri önem kazanmıştır. *Bilişsel öğrenme kuramına* göre öğrenme, bireyin çevresinde olup bitenlerle etkileşimde bulunarak bunlara anlam yüklemesi sürecidir. Bu kuramın öncülerinden Piaget’e göre birey, çevresi ile etkili olarak etkileşimde bulunurken karşılaştığı yeni durumu, önceki bilgi ve deneyimi yardımıyla anlamlandırmaya, *özümlemeye*, önceki bilgilerinin yeni durumu açıklamaya yetmediğini fark edince zihninde yeni bir kavram yaratarak yeni duruma *uyum* sağlamaya çalışır. Böylece yeni durumla karşılaşılarak bozulan *denge* yeniden kurulur (Piaget, 1977; Özden, 2005). Yapılandırmacı kuramın sosyal gelişim yönü üzerinde duran Vygotsky’e (1965) göre ise öğrenme, bireyin dil gelişimine bağlı olarak çevresiyle etkileşimi sonucunda yaşadığı deneyimlerle gerçekleşir. *Yapılandırmacı öğrenme kuramının*

sosyal öğrenme boyutu üzerinde duran Vygotsky'nin kurama yaptığı en büyük katkı, öğrenme-öğretme sürecinde sosyal çevre ve dilin önemini vurgulamasıdır. Yapılandırmacı kuramın öncüleri Piaget ve özellikle Vygotsky'e göre bilgi, bireyin dışında ve aktarılabilecek gerçekler bütünü değil, kişinin kendisi tarafından içselleştirilerek edinilir. *Davranışçı öğrenme kuramından farklı olarak yapılandırmacı öğrenme kuramında öğrenme-öğretme süreci değerlendirilirken bireyin, ne kadar öğrendiğinin yanında bilgiyi nasıl öğrendiği, yeni öğrenme durumları karşısında onu nasıl yapılandırdığı üzerine odaklanılır. Başlangıçta öğrenenlerin bilgiyi nasıl öğrendiklerine ilişkin bir kuram olarak gelişse de daha sonraları öğrenenlerin bilgiyi nasıl yapılandırdıklarına ilişkin bir kuram olmuştur ve "bilgiyi temelden kurmaya dayanır"* (Demirel, 2005: 233). Bu kurama göre öğrenme, bireyin var olan bilgi birikimiyle yeni olan öğrenmeleri arasında *bağ kurma, bütünleştirme* sürecidir. Bu süreçte, birey bilgileri üst üste yığmaz, kendi yorumunu katarak bilgiyi temelden kurar. Bilginin biriktirilmesi ve ezberlenmesi değil, analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey bilişsel becerilerin etkin kullanımı önemlidir. Bu anlayış, öğrenmenin temel yollarından biri olan okuma eğitiminin de yeniden ele alınarak gözden geçirilmesini gerektirmiştir.

1. Okuma Eğitimi

Okuma; ses, sözcük, grafik, resim ve şekillerin, duyu organları yoluyla algılanması, önceki bilgilerden hareketle anlamlandırılması ve yorumlanmasına dayanan zihinsel bir süreçtir. Harris ve Sipay (1990: 10) okumayı, "*yazı dilinin anlamlı olarak yorumlanmasıdır*"; Tinker ve McCullough (1968: 8) ise, "*geçmiş yaşantılar aracılığıyla metinden oluşturulan anlamların hatırlanması ve okuyucunun önceden sahip olduğu kavramları kullanarak yeni anlamlar kurması için uyarıcı görevinde olan yazılı sembollerin tanınması, algılanması süreci*" olarak tanımlarlar. Okuma ile ilgili yapılan tanımlar, genellikle *okur, metin ve metinden anlam kurma süreçleri* üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu tanımlardan yola çıkarak okuma; "*görme, dikkat, odaklanma, algılama, hatırlama, anlamlandırma; ilişkilendirme, çözümlenme, sentezleme, yorumlama ve değerlendirme*" gibi farklı bileşenlerden oluşan karmaşık bir zihinsel süreç olarak tanımlanabilir (Coşkun, 2003:101). Okul dönemi öğrenme-öğretme ortamlarında kullanılan araçların büyük bir kısmı okuduğunu anlamaya dayanır. Okuduğunu doğru ve eksiksiz anlayabilen; duyu, düşünce, izlenim ve tasarımlarını belli bir amaca yönelik olarak açık ve anlaşılır bir biçimde sözlü ve yazılı olarak anlatabilen öğrencilerin, hemen hemen her derste başarılı olma şansları yüksektir. Okulda öğrencilerin derslerde göstereceği akademik başarı düzeyinde, okuduğunu anlama becerisinin önemli bir etkisi vardır (Bloom, 1979: 59). Okuduğunu anlama, sadece okunan metindeki bilinmeyen kelimeleri anlamlandırmak veya onların sözlükteki anlamını bulmak değildir, okunanı her yönüyle kavrayabilmektir. Kavramanın belirtisi okunan metni genel-geçer dünya bilgisi, önceki öğrenme

yaşantıları ile değerlendirebilmek, ondaki bilgiyi içselleştirmek, yorumlamak ve yeniden kurmaktır.

İlköğretimden itibaren bilgilenme süreci farklı öğrenme disiplinlerine, çoğunlukla öğrencilerin okuduklarını anlama gücüne dayanmaktadır. Ayrıca, günlük hayatta bilgiye ulaşmanın, onu sürekli güncellenen en kolay ve ekonomik yollarından biri de okumadır. Okuma becerisinin etkin kullanıldığı, bilişsel farkındalık açısından en üst düzeyde geliştirildiği ortam okuldur ve derslerden de ana dili dersi olan Türkçedir.

Genel olarak ilköğretimde okuduğunu kavrama becerisini geliştirme ve okuma alışkanlığı edindirmeye yönelik yapılan metin okuma ve kavrama süreci dört aşamaya dayalı etkinliklerle gerçekleştirilir:

1. Kelime çalışmaları: Öğrencinin düzeyine göre kazandırılması gereken sözcük ve söz öbeklerinden ziyade kitap yazarlarının kişisel tercihlerine (Karatay, 2004) bağlı olarak metinlerin sonuna konulan anlamı bilinmeyen kelimelerden veya *öğrenci çalışma* kitaplarındaki çeşitli etkinliklerden oluşmaktadır.

2. Anlama-anlatma soruları: Öğretmen ve öğrencinin yaratıcılığı olmadan metni kavramaya yönelik, Bloom'un bilişsel öğrenme alanının basamaklarına dayalı (altı tane) sorulardan oluşmaktadır. Bunlar 2006 Türkçe Öğretimi Programı ile *öğretmen kılavuz kitabında* 5N1K soru ve cevaplarına yönelik çalışmalara dönüştürülmüştür.

3. Dil bilgisi çalışmaları: Metinde yazarın kullandığı dilin inceliklerini ve metnin iç devinimini sezdirmeye ilişkin değil de eskiden olduğu gibi Türkçe programındaki dil bilgisi konuları ile ilgili program kazanımlarına yönelik etkinliklerdir. Bu etkinliklerde kullanılan örnekler, ders kitaplarındaki okuma metinlerden alınmamıştır. Dil bilgisi konularının ana metinden bağımsız etkinliklerle verilmesi, davranışçı öğrenme kuramının anlayışını yansıtmaktadır.

4. Tür ve şekil bilgisi: Metin türünü kavratmak için eski ders kitaplarında olduğu gibi metin türü ile ilgili doğrudan bilgi verilmez. Bu konuda öğretmenden, kılavuz kitapta, önceki derslerde işlenen metinlerin şekil özelliklerine yönelik karşılaştırmalar yaptırarak öğrencilerin metin türüne ilişkin bilgileri yapılandırılmaları istenmiştir (Karatay, 2009:448).

Bu etkinlikler daha önceki programda (1981) öğrenciyi, derste işlenen metindeki kelimelerin sözlük anlamını, metne ilişkin soruların cevabını metinden aynen bulup ezberlemekten ileriye taşıyamamıştır. Aynı şekilde dil bilgisi çalışmaları da öğrenciyi kuralları ezberlemeye yönlendirmiştir. Ana dili derslerinde öğrenciyi etkin kılmadan, "*metnin iç devingenliğini, tutarlılığını ve bağdaşıklığını öğrenciye fark ettirmeden*", başka metinlerle ve öğrenme disiplinleri ile ilişki kurmadan gerçekleştirilen öğrenme-öğretme sürecinin sonunda, öğrencinin üst düzey bilişsel becerilerini (analiz, sentez, değerlendirme), düşünme derinliğini ortaya koyamayan çoktan seçmeli *testlere*

dayalı Türkçe öğretimi yapılmıştır. Böylesi bir eğitim anlayışı ile yetişen “bir öğrenci de kendi isteği ile bir sözcüğün anlamı için sözlüğe bakmaz, bir şiir kitabının iki satırını okuyarak ilgilendiği kitabı almaz ya da kitapçılarda gezmeyi gereksiz bir zaman kaybı olarak görür” (Günay, 2007: 10). Bu nedenle temel eğitim süresini, hatta yüksek öğretimi tamamladığı halde duygu ve düşüncesini sözlü veya yazılı anlatamayan bireylerle karşılaşmak mümkündür.

Öğrenme sürecinde öğrenciyi etkin kılan *yapılandırmacı öğrenme kuramına* göre hazırlanan 2006 Türkçe Öğretim Programının giriş ve genel amaçlar kısmında okuduğunu kavrama, öğrenmeye bakış açısı bağlamında *metinlerarasılığa* yer verilmiş, “*öğretmen merkezli anlayışla öğrencinin davranışını değiştirmek yerine; öğrenci merkezli anlayışla öğrencinin zihinsel becerilerini geliştirmeye ve bilgiyi yapılandırmaya* (TTKB, Türkçe Dersi Öğretim Programı 6-8, 2006: 4)” ağırlık verileceği, eğitim sürecinde öğrencilerin; “anlama, sıralama, sınıflama, sorgulama, **ilişki kurma**, eleştirme, tahmin etme, analiz-sentez yapma ve değerlendirme gibi çeşitli **zihinsel** ve **sosyal** becerilerinin geliştirileceği belirtilmiştir.

2. Okuduğunu Kavramada Metinlerarasılığın İşlevi

Metinlerarasılık kavramı, 1960’lı yılların sonlarında ilk olarak Kristeva tarafından ortaya atılmıştır (Kristeva, 2003). Metin inceleme, anlama çalışmaları çoğunlukla tarihe, yazara, yazarın psikolojisine, ereklerine göre ele alınıyordu. Ancak, söylemlerin iç içe geçmesi, yapıtların üst üste gelerek birbirleriyle karışmaları, her yazınsal metnin aslında “çok sesli” özellikte olduğu, metnin ve anlamın büyük ölçüde önceki metinlerden gelen kesitlerin iç içe geçmesine bağlı olarak üretildiği savı, yeni bir metin tanımı ve anlayışını doğurmuştur (Aktulum, 2000: 7-8). Metinlerarasılık, okuma-anlam oluşturma sürecinde okurun zihninde başka metinlerin canlanması olarak tanımlanabilir. İnsanlık tarihinin başlangıçtan bugüne kadar kesintisiz olarak devam ettiği düşünülürse geçmişte yaşanan olayların, hayatı kolaylaştırıcı keşiflerin kendiliğinden daha sonraki olay ve gelişmelere temel hazırladığı, onların anlaşılmasını kolaylaştırdığı kabul edilebilir. Bu açıdan bakıldığında, evrende her metin, kendinden önceki metinlerle ilişkilidir ve kendinden sonraki metinlere bir beklenti oluşturur. Her metin, doğal olarak yazarın ve okuyucunun içinde bulunduğu çevre, durum ve yaşanan gerçeklerin ürünüdür. “*Her anlatı bir kültürün içinde yer alır, bu nedenle, yalnız yaşadığımız dünyanın dil dışı gerçeklerine değil, aynı zamanda kendisinden önceki yazılı ve sözlü öteki metinlere de göndermede bulunabilir*” (Kıran ve Kıran, 2003: 303). Bu açıdan değerlendirildiğinde metin kendisinden önceki metinlerle bir etkileşim ve bilgi akışı içerisindedir. Bir metin diğer anlatımlardan yalıtılmış, onlardan soyutlanmış bir şey değildir, tek başına yazılmamıştır ve tek başına okunamaz; başka metinlerle ilişkisine göre bir değeri ve anlamı vardır. Metinlerarasılık kavramı, “*kültürel ortam, alıntılar, şu ya da bu biçimde gönderimde bulunan metinler ve metin türleri ile ilgili*”dir (Günay, 2001: 49).

Metinlerarasılık, hem edebî hem de teknik metinlerde yer alabilir (Aytaç, 1997: 154). Çünkü hiçbir metnin dışı tam kapalı değildir. Edebî bir metnin dokusuna hem edebiyat alanından hem de başka alanlardan öğeler katılabilir.

Bir yapıtta metinlerarasılığı sağlayan göndermeler çeşitli yollarla yapılır. Divan edebiyatı şiiri geleneğinde, *iktibas*, *telmih* ve *irsal-ı mesel* gibi söz sanatları ile bazen doğrudan; *tazmin* söz sanatı veya *nazire* türü şiirle de bazen dolaylı olarak yapılmaktadır. Metin bilgisi ve modern anlayışla yapılan dil bilimi çalışmaları incelediğinde metinlerarasılığın yapıtlarda doğrudan göndermeler: *alıntı* ve *gönderge*; dolaylı göndermeler: *gizli alıntı*, *aşırma*, *anıştırma*, *yanılsama*, *alaycı dönüştürüm* ve *öykünme* olmak üzere *sekiz* başlık altında sınıflandırılmaktadır (Karatay, 2009: 449).

Metni kavramak, bilgi birikimi ve deneyim gerektirdiğinden öğrenme-öğretme ortamında öğrenciler bunu kendi başlarına her zaman yapamazlar. Okur bir metinden anlam çıkarırken ön bilgilerini kullanır. Örneğin: “Ali memleketine gitmek için iki yönlü bilet aldı” cümlesini bir okurun anlayabilmesi için bir sürü alt bilgi devreye girer. Otobüs, uçak, yeraltı treni, gemi, ücret, bilet, gidiş-dönüş bileti... Okur eğer bu alt bilgiye sahip değilse ne olup bittiğini anlayamaz. Bunu anlayabilmesi için zihninde ulaşım türleri, koşulları ile ilgili şemaların olması gerekir. Şematik öğrenme kuramcılarını şemayı, uzun süreli bellekte yer alan genel bilgi yapıları şeklinde tanımlamaktadırlar. Şemalar, olayları yorumlamada işe yarar ve gereklidir (Rumelhart ve Ortony 1977). Bundan dolayı her okuyucu zihninde var olan şemalara, ön öğrenmelerine göre okuma sırasında metinden farklı bir anlam geliştirebilir ve yorum çıkarabilir. Eğer okur, kendi zihninde konuyla ilgili bir şema oluşmamış veya metin var olan şemalara uymuyorsa okuduğunu çok az anlar. Metinde anlama aracılık eden farklı olay, durumlar arasında bağlantılar yapmak için okurun o anda okuduğu metin ile ön öğrenmeleri arasında ilişki kurması gerekir. Okur, bir metni okuyup anlamını kavramaya çalışırken ön öğrenmelerini aklından geçirir. Böylece ön öğrenmeler, o anda okunan metnin anlaşılmasını kolaylaştırarak bir metinlerarasılık döngüsü meydana getirir (Vosniadou ve Brewer, 1987, Aktaran: Lenski, 1998:78). Irwin (2004), her metnin potansiyel olarak diğer metinlerle bağlantılı olduğunu ve okumaya başlamanın da sonsuz bir işlemler sürecinden meydana geldiğini ifade eder, okuyucunun yazarın bir ajanı olarak artık metnin anlamını yazarının ürettiği şekliyle kavramaması gerektiğini belirtmektedir. Ona göre metinlerarası okuma ya da yorum, iki ya da daha çok metin arasında bağlantı kurmaktır. Metinlerin bu özelliği, okuma-anlamlandırma sürecinin başarılı olabilmesi, okuyucunun metni ilişkili olduğu diğer metinleri hatırlaması ve ilişki kurarak anlama ulaşmak için bir sentez yapmasını gerektirir. Bir köşe yazısındaki göndermeler ile araştırma yazısındaki alıntılar; tabiat sevgisini işleyen bir şiir ile köyde geçen bir öykü, anı veya insan eliyle doğada yapılan tahribatın boyutunu inceleyen bilimsel araştırma yazısı metinlerarası ilişkilere örnektir.

Okunan metinden anlam çıkarma, okuduğunu kavrama, öğrenme, konuyla ilgili bilgiyi üretme, saklama ve gerektiğinde yeniden kurma okurun metinlerarası ilişkileri algılama, doğru ve etkin işletilebilme becerisine bağlıdır. Bu beceriyi kazanan okur, başka metinlere ilişkin merak duyacak, öğrenme heyecanı ve ilgisi artacağından zamanla okuma alışkanlığı ve zevkini de edinecektir.

3. Amaç

Öğretim teknolojilerindeki gelişmelere rağmen ana dili öğretiminde ders kitaplarının öğretim aracı olarak önemli bir yeri vardır. Öğretmenlerinin derslerinde kullandıkları öğretim materyalleri arasında, Türkçe ders kitapları % 94,44 gibi bir oranla ilk sırayı almaktadır (Özbay, 2003:27). Öğrencinin öğretmeni ve ailesi dışında gerektiğinde her an başvurabileceği, öğrenme etkinliklerini kendi kendine öğrenebileceği veya tekrar edebileceği en yakın kaynağı, öğretim hizmetlerinin her yerde eşgüdüm içinde gerçekleşmesini sağlayan, ders kitabıdır. Yapılandırıcı öğrenme kuramına göre hazırlanan Türkçe dersi kitaplarının ezbere bilgiler aktarmak yerine *öğrenmeyi öğretecek*, kavrama, uygulama, yorumlama ve başka metinlerle, bilgi, düşünce, olay ve olgularla *ilişki kurma* becerilerini geliştirecek biçimde hazırlanması beklenir. Ders kitaplarına alınan metinlerin bu temel becerileri kazandıracak nitelikte olması gerekir. Bu amaçla ders kitaplarına alınan metinlerin metinlerarasılık ölçütü bakımından incelenmesi, daha nitelikli eserler arasından seçilmelerini sağlayabilir. Genel olarak Türkçe dersi öğretim araçlarının bu bakımlardan değerlendirilmesi, program kazanımlarının amacına uygun etkinliklerle gerçekleştirilmesi için hazırlayıcılarına ve konunun ilgililerine eleştirel bir bakış açısı kazandırabilir. Bu araştırmada Türkçe dersi kitaplarına alınan metinlerin niteliği, metinlerarasılığa yerme durumları, verilmişse öğretmen kılavuz kitaplarında bunlara göndermede yapılıp yapılmadığı, bunların öğrencilere nasıl aktarıldığı, metinlerarası ilişkilerin nasıl kurulduğu üzerinde durulmuştur.

4. Yöntem

Araştırmada, ilköğretim Koza Yayınları 6, MEB Yayınları 7 ve Pasifik Yayınları 8. sınıf Türkçe dersi kitabında yer alan 55 metin ve bunların nasıl işleneceğine ilişkin öğretmene rehberlik eden üç yayınevine ait *öğretmen kılavuz kitabı* metinlerarasılık ölçütüne göre incelenmiştir. Çalışmada, doküman inceleme tekniği kullanılmıştır. Araştırmada, Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2009-2010 eğitim ve öğretim yılında ilköğretim 6, 7 ve 8. sınıflar için Batu, Harf, Koza, MEB ve Pasifik yayınevlerince hazırlanan Türkçe dersi kitapları arasından yansız olarak Koza, MEB ve Pasifik yayınevlerinin ders kitabı ve öğretmen kılavuzu örneklem alınmıştır. Ders kitaplarına alınan metinler sınıflara göre sırasıyla: "*Sevgi, Atatürkçülük, Bilim ve Teknoloji, Kişisel Gelişim, Doğa ve Evren, Okuma Kültürü; İletişim, Atatürkçülük, Kavramlar ve Çatışmalar, Millî Kültür, Doğa ve Evren, Toplum*

Halit KARATAY

Hayatı; Toplum Hayatı, Atatürkçülük, Milli Kültür, İletişim, Kişisel Gelişim, Kavramlar ve Çağrışımlar” temaları altında verilmiştir. Bu temalarda yer alan metinlerde, metinlerarası ilişkileri sağlayan doğrudan ve dolaylı göndermeler Türkçe dersi kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı açısından aynı tabloda ayrı ayrı fişlenmiş, daha sonra elde edilen verilerle ilgili tabloların altında yorumlarına yer verilmiştir.

5. Bulgular ve Yorum

Bu bölümde, araştırmanın örneklemine giren 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe dersi kitabı ve öğretmen kılavuzundaki ilişkilendirmeler, göndermeler, metinlerarasılık bakımından değerlendirilmiştir. Metinlerarasılığa ilişkin öğretim araçlarından derlenen veriler tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 1: Koza Yayınları 6. Sınıf Türkçe Dersi Kitabı ve Öğretmen Kılavuzunda Metinlerarasılık

Metin Adı/Yazarı	Tema	Ders Kitabı		Öğretmen Kılavuz Kitabı		
		S. No	Doğrudan ve Dolaylı Göndermeler (Gönderge, Alıntı; Gizli alıntı, Anırtırma, Aşırma)	S. No	Ara Disp. ve Diğer Derslerle İlişkilendirme	Başka Metinlerle İlişkilendirme
1. Türkiye / Adil TURAN	1. Sevgi	10	-	21 24	-	Çocuklar İçin Beş Sevgi Dili(Geery Chapman, R. Campbell)Annem Beni Yetiştirdi(Güngör Gençay), Masallar(Eflatun Cem Güney), Türk Şiir Antolojisi(Seyit Kemal Karaalioglu), Şiirlerle Türkiye(Hüseyin Tuncer, İsmet Alpaslan), Aldı Sözü Anadolu(Mehmet Önder), Yürekdede ile Padişah(Cahit Zarifoğlu), Mutlu Prens (Oscar Wilde), Heidi(Johanna Sypri). Metin türü ayırımı (okunan diğer metinler)
2. Eskici / Refik Halit KARAY		16 21	Arabistan, Filistin, Hayfa, İstanbul, İzmit	33 39	Coğrafya	
3. Sevgi Paylaştıkça Çoğalır / Nuray BARTOSCHEK		22	-	44	Kariyer bilinci geliştirme	
1. Atatürk / Ahmet KAPULU	2. Atatürkçülük	27 29	“Akıl ve mantığın çözülemeyeceği mesele yoktur.”, “Fikirler; anlamsız, mantıksız, boş sözlerle dolu olursa o fikirler hastalıklıdır. Aynı şekilde sosyal hayat; akıl ve mantıktan uzak, faydasız, zararlı ve birtakım inançlar ve geleneklerle dolu olursa felce uğrar.”, “Benim manevi mirasım ilim ve akıldır. Benim Türk milleti için yapmak istediklerim ve başarmaya çalıştıklarım ortadadır. Benden sonra, beni benimsemek isteyenler bu temel eksen üzerinde akıl ve ilmin rehberliğini kabul ederlerse manevi mirasçım olurlar.”(Atatürk)	55 57 60 62 66	Atatürkçülük 1.Atatürk'ün hayatı ile ilgili olaylar 2.Atatürk'ün fikir hayatı	Atatürkçülük I, II, III; Atatürk Antolojisi(Yusuf Çotuksöken), Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi(Seyfettin Gürsel), Atatürk(A. Turan Ofazoğlu), Atatürk ve Çağdaşlaşmanın Temel İlkeleri(Ünsal Yavuz) Balım Kız Dalım Oğul(Ceyhun Atf Kansu), Atatürk Şiirleri Antolojisi(Behçet Necatigil), Dersimiz Atatürk(Satı Erişen), Çocuk Gözüyle Atatürk(Hacı Angı), Mustafa Kemal'i Dinliyorum(Özbek İncebayraktar).
2. Atatürk'ün Kişiliği ve Özellikleri / Yrd. Doç. Dr. Muhammed ŞAHİN		30 31	“Türklüğün unutulmuş büyük medeni vasi ve büyük medeni kabiliyeti, bundan sonraki gelişmesiyle geleceğin yüksek medeniyet ufkundan yeni bir güneş gibi doğacaktır.”(Atatürk).	68	Atatürkçülük 4.Atatürk'ün kişiliği ve özellikleri 7.Atatürk'ün milli tarihimize verdiği önem	Metin türü ayırımı (okunan diğer metinler)

Halit KARATAY

3. Kadın Ulusun Temelidir / İsmet KÜR		32 34	Amazonlar, "Türk kadını her zaman cesurdur, gözü pektir."(Atatürk).	74 78	Atatürkçülük 3.Atatürk'le ilgili anılar 6.İnsan hakları ve vatandaşlık	
1. Alo... Graham Bel / Ülker KÖKSAL	3. Bilim ve Teknoloji	37 40	Graham Bel, Watson, Gramofon, telefon, telgraf – Teknolojik Gelişmeler	89 92	-	Bilim Çocuk Dergisi, Bilim Teknik Dergisi, Geleceğin Çocukları(Wilhelm Reich), Elektroniğin Büyüsü(lan Reinecke), Buluş Nasıl Yapılır(B.E. Shlesinger), Aritmetik İyi Kuşlar Pekiyi(Cemal Süreya), Gümüş Kanat(Cahit Uçuk), 80Günde Devr-i Âlem(Jules Verne), Tom Sawyer(Mark Twain), Uçan Sınıf(Erich Kastner).
2. Geleceğin Dünyası / Ruth MUSGRAVE		41 45	Nanoteknoloji, Gök bilimi. Harry Potter'ın Çocukları Bölüm3 (Harry Potter roman serisi)		-	
3. Edison / Güner ÜMİT		46 47 48	Telgraf, – Graham Bel, Amerika, Ohio (ABD'de eyalet), New York, New Jersey		-	
1. Pulsuz Dilekçe / Prof. Dr. Atalay YÖRÜKOĞLU	4. Kişisel Gelişim	51	-	121 124 128	Özel Eğitim	İlköğretimde Sosyal Becerilerin Geliştirilmesi(Füsun Akkök), Melekler ve Sosyoloji(Zafer Cihnihoğlu), La Fontaine Masalları(Orhan Veli Kanık), Yaşayarak Öğrenme İçin Eğitici Drama(Doç. Dr. Alev Önder), Çocuk Psikolojisi(Haluk Yavuzer), Çocuk Ruh Sağlığı(Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu), Cumhuriyet öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikayeler(Mehmet Seyda), Kuklacı(Kemalettin Tuğcu, Koçyiğit Köroğlu(Ahmet Kutsi Tecer), Falaka(Ahmet Rasim), Oliver Twist(Charles Dickens), Ezop Masalları(Ezop), La Fontaine'den Seçmeler(La Fontaine)
2. Ah Şu Geçler / TURGUT ÖZAKMAN		55 59	Estergon Kalesi, Einstein, Wagner, Baudlar, Edgar Allen Poe, Darwin, Balzac	135	Rehberlik ve Psikolojik Danışma	
f3. La Fonten Orman Mahkemesinde / Yalvaç URAL		60 62	La Fontaine Masalları		-	
1. Ormanda Sabah / Kemal GÜNEN	5. Doğa ve Evren	65	-	153 156 158 159	İnsan Hak. ve Vatandaşlık Bilgisi, Sosyal Bilgiler	Çocuk ve Doğa(Orhan Asena), Astronomi(Stuart Atkinson), Mavi Gezegen(Brian Bett), Çevre Gönüllü Kuruluşları(Meral Dinçer), Çevrenin Geleceği(İsmail Gökdayı), Çevreci Kuşlar(Ahmet Uysal), Sait Faik'ten Seçme Hikâyeler(Sait Faik Abasıyanık), Göl Çocukları(İbrahim Örs), Yonca Kız (Kemal Bilbaşar), İnci nin Maceraları(Orhan Kemal), Beyaz Yele(Rene Guillot). Metin türü ayırımı (okunan diğer metinler)

Türkçe Dersi Öğretim Araçlarında Yapılandırmacılık: Metinlerarasılık

2. Süpermen İstanbul'a Düştü / Muzaffer İZGÜ	70 74	Süpermen	164 165	Fen ve Teknoloji	
3. Zerdali Ağacı / Cahit KÜLEBİ	75 78	-	173	Sağlık kültürü	
1. Prensi Olmayan Masal Kitabı / Fatih ERDOĞAN	81 84	Korsanlar Masalı	187 190	-	Şair ve Yazarlarımız Nasıl Yazıyorlar?(Ahmet Köklügiller, İbrahim Minnetoğlu), Bu Ülke(Cemil Meriç), Edebiyatımızda İsimler Sözlüğü(Behçet Necatigil), Atatürk ve Okuma Sevgisi(Cemil Sönmez), Az Gittik Uz Gittik(Pertev Naili Boratav), Çocuklara Şiirler(Vehbi Cem Aşkun), Nasreddin Hoca Hikâyeler.Orhan Veli), Alı İle Fırfırı, (Oğuz Tansel), Keloğlan Masalları (Tahir Alangu), Üç Minik Serçem(Necatî Cumalı), Define Adası(Robert Louis Stevenson), Pinokyo(Carlo Collodi).
2. Özgün Bir konu Aranıyor / Melsa TEKELİ	85	-		-	
3. Kitaplarının Cumhuriyetinde / Halim YAĞCIOĞLU	88 89	Yakup Kadri, Reşat Nuri, Ömer Seyfettin, Abasıyanık, Dickens, Mehmet Akif, Ahmet Haşim, Tecer, Tanpınar, Gökay, Dıranas, Dağlarca, Nayır.		-	

Tablo 1'de görüldüğü üzere Koza Yayınevi 6. sınıf ders kitabında *Sevgi* temasının 1 ve 3. metinlerinde; *Kişisel Gelişim* temasının 1. metninde; *Doğa ve Evren* temasının 1 ve 3. metinlerinde; *Okuma Kültürü* temasının 2. metninde ne metin içinde ne de ara ve ana disiplinlerle ilgili herhangi bir metinlerarasılığa yer verilmemiştir. Metinlerarası ilişkiler, özellikle *Atatürkçülük* temasının 1. metninde yoğunlaşmaktadır.

Ders kitabında belirlenen bu tür metinlerarası ilişkilerin nasıl kurulacağı, öğrenciye nasıl aktarılacağı konusunda, öğretmen kılavuz kitabında herhangi bir açıklamaya ve yönlendirmeye yer verilmemiştir. Okunan metnin kavratılması çalışmalarını sadece Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımları dikkate alınarak diğer derslerin, ana disiplinler: Coğrafya, Sosyal Bilgiler, Fen Bilgisi, Matematik; ara disiplinler: Kariyer Bilinci Geliştirme, Özel Eğitim, Rehberlik ve Psikolojik Danışma, İnsan Hakları ve Vatandaşlık Bilgisi ile bağlantılar kurulması istenmiştir.

İşlenen temaya bağlı olarak metinlerin ve konunun daha iyi kavratılması, yapılması için öğretmen kılavuzunda, temayla ilgili öğrencilerin okuma alışkanlığını geliştirmeye yönelik öneri niteliğinde bazı eserlerle ilişkilendirmeler, göndermeler yapılmıştır. Ayrıca işlenen temayı pekiştirmek için yer yer atasözü ve özdeyişlerden örneklere yer verilmiştir. Öğrencilerde metin türü ile ilgili bilişsel farkındalık geliştirmek için onlardan daha önce işledikleri metinlerin tür ve şekil özelliklerini karşılaştırmaları istenmiştir.

Halit KARATAY

Tablo 2: MEB Yayınları 7. Sınıf Türkçe Dersi Kitabı ve Öğretmen Kılavuzunda Metinlerarasılık

Metin Adı/Yazarı	Tema	Ders Kitabı		Öğretmen Kılavuz Kitabı		
		S. No	Doğrudan ve Dolaylı Göndermeler (Gönderge, Alıntı; Gizli alıntı, Anıştırma, Aşıрма)	S. No	Ara Disp. ve Diğer Derslerle İlişkilen.	Başka Metinlerle İlişkilendirme
1. Tatlı Dil / Şevket Rado	1. İletişim	10	"Tatlı dil yılanı deliğinden çıkarır."(Atasözü)	63	-	Peri Kızı ile Çoban Hikâyesi (Orhan Seyfi Orhon)
2. Yolcu Konmaz Oteli / Cemil Miroğlu		11	"Tilki ile Karga" (fabl)	66	-	Benim Küçük Dostlarım (Halide Nusret Zorlutuna)
3. Bir İletişim Biçimi Olarak Karikatür / Hakkı Uslu		13	-	74	-	Eşref Saat (Şevket Rado)
1. Atatürk / Rasim Köroğlu	2. Atatürkçülük	14	-	77	-	Değirmenimden Mektuplar (Alfonse Daudet)
2. Atatürk ve Sanat / Haldun Taner		20	-	86	Girişimcilik	Türk Manilerinden Seçmeler" Her zaman yumuşak huylu olun. Sertlik, kabalık ve kötü sözden kaçının." (Hz. Muhammed), "Ağızdan çıkan söz yaydan çıkan ok gibidir, gittiği yerden geri dönmez." (Mevlana), "Konuşma, insanın aklını kullanma sanatıdır."(Eflatun), "Bizi anlamışlarsa iyi konuşmuşuz demektir."(Moliere), "Tatlı dil, bütün kapıları açan sihirli bir anahtardır."(Montaigne). Metin türü ayırımı (okunan diğer metinler)
3. Atatürk ve Türk Tiyatrosu / Lütfi Ay		26	-	99	-	"Hayatta en hakiki mürşit ilimdir."(Atatürk). Akın (Faruk Nafiz Çamlıbel)
		28	"Sanatsız kalan bir milletin hayat damarlarından biri kopmuştur."(Atatürk), "Efendiler! Hepiniz mebus olabilirsiniz, vekil olabilirsiniz, hatta cumhurbaşkanı olabilirsiniz; fakat sanatkar olamazsınız. Hayatlarını büyük bir sanata vakfeden bu sanatçıları sevelim."(Atatürk), "Sanatsız kalan bir toplumun hayat damarlarından biri kopmuş demektir."(Atatürk).	106	-	Domanıç Dağlarının Yolcusu (Şukufe Nihal)
		31	Akın Piyesi / Faruk Nafiz Çamlıbel	115	-	Koç Yiğit Köroğlu (Ahmet Kutsi Tecer)
				120	-	Anılarda Öyküler (İbrahim Zeki Burdurlu)
					-	Yalnız Efe (Ömer Seyfettin)
					-	"Türkiye Cumhuriyetinin temeli milli kültürdür."(Atatürk).

Türkçe Dersi Öğretim Araçlarında Yapılandırmacılık: Metinlerarasılık

4.Türk Dili / Atatürkçülük Üçüncü Kitap	33 34 35	“Millet; dil, kültür ve ölkü birliğiyle birbirine bağlı olan vatandaşların oluşturduğu siyasi ve sosyal bir toplumdur.”, “Türk milletinin dili Türkçedir. Türk dili dünyada en güzel, en zengin en kolay olabilecek bir dildir.”, “Türk dili, Türk milleti için kutsal bir hazinedir. Çünkü Türk milleti geçirdiği sayısız tehlikeli felaketler içinde halkının, geleneklerinin, hatıralarının, çıkarlarının sayesinde korunduğunu görüyor.”, Türk dili Türk milletinin kalbidir, zihnidir.” (Atatürk).	124	-	
1. Bilmeceler / Ünver Oral	38	Karagöz ile Hacivat	135	-	
2. Hayata Açılan Kapılar / Oya Berk	42	Ali Baba ile Kırk Haramiler	150	-	
3. İyimserlik Kötümserlik / Şevket Rado	3. Kavramlar ve Çağrışımlar 44 45	“İnsanları beraber yaşadıkları kimselere hayatı hoş hale getirenler, bir de beraber yaşadıkları insanlara hayatı zehir edenler diye ikiye ayırmak kabildir.” (Auguste Breal), İnsanın yaşı ne kadar ilerlese ilerlesin yaşamak için vakit geçmiş değildir.”, “Daima yeni şeyler öğrenmek istiyorum, yenileri öğrenince de eskileri unutmak adetimdir.”, “İhtiyar olduğumu hiçbir zaman düşünmem.”, “Bütün yeni cereyanlarla hemen ilgilenirim, çünkü ben iyimser bir kadıyım.” (Layd Mendl), “Gittim, gördüm, yendim.” (Sezar), “Güldüm, yaşadım, sevdim.”(Layd Mendl), “En iyi iş neşeli bir adamın elinden çıkan iştir.” (Özdeyiş).	158	-	Billur Köşk Masalları (Tahir Alangu) Serçe Kuş (Cahit Zarifoğlu) Hikâyeler (Anton Cehov) Evvel Zaman İçinde (Eflâtun Cem Güney) Arif Nihat Asya'dan Seçme Şiirler. “İyi ya da kötü bir şey yoktur, sadece düşünce onu öyle yapar.” (Shakspeare)
1. Anadolu'nun Cirit Oyunu / Mehmet Önder	4. Millî Kültür 50	-	165	Spor Kültürü ve Olimpik Eğitimi Ara Disip.(K6)	Aldı Sözü Anadolu (Mehmet Önder) Barbaros Hayrettin Geliyor (Feridun Fazıl Tülbentçi) Türkülerden Seçmeler Vatan Toprağı (Mükerrem Kâmil Su) Memleket Şiirleri Antolojisi (Osman Atilla)

Halit KARATAY

2. Karada Yüzen Donanma / Yavuz Bahadırođlu	53	Cenevizliler, Venedikliler, Bizanslılar, Osmanlılar.	183	-	
3. Bozkırın Tezenesi / Bayram Bilge Tokel	56 57	Dede Korkut, Karacaođlan, Korođlu, Yunus Emre, Pir Sultan, Aşık Veysel, Yaşar Kemal-Neşet Ertaş.	189	-	
1. Susayan Konya / Aysin Tektaş	63 67	"Gel, gel; ne olursan yine gel." (Mevlana), Alâeddin Keykubat ile Selçuklu Tarihi, Mođollar Grubu, "Bir şey yapmalı" Şarkısı, "Bu şehir bozkırın tam çocuğudur, onun gibi kendini gizleyen esrarlı bir güzelliği vardır." (Ahmet Hamdi Tanpınar).	199	-	Bir Gemi Yelken Açtı (Ali Mümtaz Arolat) Yaşlı Adam ve Deniz (Ernest Hemingway) Uç Minik Serçem (Necati Cumalı) Ötleđen Kuşu (Halil Kocagöz) Göl Çocukları (İbrahim Örs)
2. Deniz Hasreti / Ömer Bedrettin Uşaklı	68	-	210	-	
3. Son Kuşlar / Sait Faik Abasıyanık	70	-	222	Afetten Kor. ve GüvenliYaşam, Ara Dis..	
1. Koşusuzluk / Ali Çolak	78	-	233 236	-	Cumhuriyet Öncesi Yazarlardan Çocuklara Hikâyeler (Mehmet Seyda)
2. Mustafa Kemal'in Kağnısı / Fazıl Hüsnü Dağlarca	82	-	-	-	İnsan Ne ile Yaşar (Lev Tolstoy) Halime Kaptan (Rifat İlgaz) Bağrı Yanık Ömer (Mahmut Yesari) Gümüş Kanat (Cahit Uçuk)
3. Anadolu'da Konukseverlik / Mehmet Önder	85 86 87	İbn-i Batuta ve Seyehatnamesi'nden alıntı Ahi Teşkilatı	-	-	"Ev alma komşu al.", "Komşuda pişer bize de düşer.", "Komşu komşunu külüne muhtaçtır.", "Komşu ekmeği komşuya borçtur."(Atasözü).

Tablo 2’de görüldüğü üzere MEB 7. sınıf Türkçe dersi kitabında *İletişim* temasının 2 ve 3. metninde, *Atatürkçülük* temasının 1. metninde, *Millî Kültür* temasının 1. metninde, *Doğa ve Evren* temasının 2 ve 3. metinlerinde, *Toplum Hayatı* temasının da 1 ve 2. metinlerinde herhangi bir metinlerarasılığa yer verilmemiştir. Metinler aracılığıyla işlenen temaların yapılandırılmasına temel oluşturabilecek metinlerarası ilişkiler, özellikle doğrudan göndermelerle, *Atatürkçülük* temasında ve *Kavramlar Çağrışımlar* temasının özellikle 3. metninde yoğun olarak yer almaktadır.

Ders kitabında belirlenen metinlerarası göndermelerin öğretmen kılavuz kitabında öğrenciye nasıl aktarılacağı konusunda, öğretmene herhangi bir yönlendirmede bulunulmamış, metnin kavratılması çalışmaları program kazanımları dikkate alınarak ara disiplinler: Girişimcilik, Spor Kültürü ve Olimpik Eğitimi ve Afetten Korunma ve Güvenli Yaşama ile bağlantılar kurulması istenmiştir. Metinlerde işlenen konuların daha iyi kavratılması için bu tür yönlendirmeler, yapılandırmacı öğrenme kuramı ile örtüşmektedir. Bunun gibi metinlerarası göndermelerin yapılmış olmasının öğrenme-öğretme etkinliklerinde yeni bir anlayışın yansımaları olduğu söylenebilir, fakat bunların yeterliliği tartışılabilir. Ana disiplinler: “Coğrafya, Sosyal Bilgiler, İnsan Hakları ve Vatandaşlık Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Matematik, Fen ve Teknoloji Bilgisi” ile herhangi bir ilişkinin kurulmaması da dikkat çekicidir.

Öğretmen kılavuzunda, işlenen temalara bağlı olarak başka metinlere yapılan göndermeler, öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırmak amacıyla her temayla ilgili olabilecek kitapların öğrencilere tavsiye edilmesi istenmiş; konuyu pekiştirmek için de yer yer atasözü ve özdeyişlerden örnekler verilmiştir. Öğrencilerde metin türü ile ilgili bilişsel farkındalık geliştirmek için onlardan daha önce işledikleri metinlerin tür ve şekil özelliklerini karşılaştırmaları istenmiştir.

Halit KARATAY

Tablo 3: Pasifik Yayınları 8. Sınıf Türkçe Dersi Kitabı ve Öğretmen Kılavuzunda Metinlerarasılık

Metin Adı/Yazarı	Tema	Ders Kitabı		Öğretmen Kılavuz Kitabı		
		S. No	Doğrudan ve Dolaylı Göndermeler (Gönderge, Alıntı; Gizli alıntı, Anıştırma, Aşıma)	S. No	Ara Disp. ve Diğer Derslerle İlişkilendirme	Başka Metinlerle İlişkilendirme
1.Dünyada Herkeste Sevgi Var... Her Yerde Sevgi Günü Var.../Nuray Bartoschek	1. Toplum Hayatı	10 12 13 15 16	Tayland, Bulon Lae (Ada ismi), Budist, Hristiyan, Müslüman, Dünya Futbol Şampiyonası, Tayca, 14 Şubat Sevgi Günü, Romalılar, Uzak Doğu, Avrupalılar, Sawadi Ka, Trang (Kent ismi)	40	İnsan Hak. ve Vatandaşlık Bilgisi,	Metin türü ayırımı: La Fontain'in fabllarıyla Seyfi Baba metnini karşılaştırma çalışması.
2.Değişmek veya Kaybolmak/Lahbabi		17 18	Harezmi, İslam Dünyası, Galileo, Hristiyanlık, Pasteur, Fransa, Euclide, İbni Sina, Descartes, Sipinoza, Koch.	51	Kariyer Bil. Gel.	
3.Seyfi Baba/M. A.Ersoy		-	-	55	-	
1.Yürüyelim Arkadaşlar/Afet İnan	2. Atatürkçülük	30 31 32	Gençlik Marşı, Montrö İmzası, Balkan Antantı, Beylerbeyi Sarayı, Balkanlılar, 19 Mayıs'ta Samsun'a çıkış, "Anadolu'nun dağ başlarını tekerleklerini çuvalla doldurduğumuz kırık dökük otomobillerle aşarken bu marşı söylemeyi yanımda bulunanlara adet ettirmiştim." (Atatürk)	63 64 66	-	Metin türü ayırımı: Nutuk'la Yürüyelim Arkadaşlar metnini karşılaştırma çalışması. "Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir.", "Yurtta sulh cihanda sulh."(Atatürk)
2.Dil Devrimi/ Cemil Sömez		34 35 36	Osmanlıca, Mustafa Kemal Kurtuluş Savaşı, Selanik, Ömer Seyfettin, Ali Canip, Ziya Gökalp, Genç Kalemler, Millî Edebiyat Akımı, Türk Dil Kurumu, Dolmabahçe Sarayı, I. Türk Dili Kurultayı, Batı anlayışı, "Ülkesini, yüksek istikbalini korumasını bilen Türk milleti, dilini de yabancı diller boyunduruğunda kurtarmalıdır."(Atatürk), "Halkımız yazı dilini anlayamamaktadır. Türkçe tarihi gelişimi içinde..." (1. Türk Dili Kurultayı'nın amacı)	-	-	

Türkçe Dersi Öğretim Araçlarında Yapılandırmacılık: Metinlerarasılık

3.Atatürk İlkeleri/ Âşık Dursun Durdağı		41	"Ne mutlu Türküm"		-	
1.Başlıyor... Nasrettin Hoca Festivali Başlıyor... /Çelik Ünlü	3. Millî Kültür	45 46 47 48 49 50 51	Ankara, Eskişehir, Sivrihisar, Hortu, Abdullah Hoca, Sıdika Hatun, Kör Dövüşü, Anadolu Selçuklu Devleti, Konya, I. Alâeddin Keykubat, Seydi Mahmud Hayranî, Gölge Kadılığı, I. Keykavus, Pertev Naili Boratav, "Yolda giderken sırtındaki çuvalı düşürmüş olan bu adamı gördüm..." (Fıkra), "Mezarımı ziyaret edenler, bizi gönüllerinden geçirecek gülsünler. Doğrusu yalancı dünyada somurtanlara acırım." (Nasrettin Hoca), " Kilit dost içindir, düşman ne yapsan bir yere girmesinin kolayını bulur." (Pertev Naili Boratav) "bindiğimiz dalı keser", "cenaze namazına buyurur", "tavşanın suyunun suyuna çorba yapar", "ipe un serer", "elin eşeğini türkü söyleyerek arar", "parayı verip düdüğü çalarız", UNESCO, Birleşmiş Milletler Teşkilatı, Hasan Âli Yücel, Dünya Kahkaha Yılı, Sivrihisarlı Hızır Bey, Tazarrunâme yazarı Sinan Paşa		-	
2.Yozgat'ta Gençlerin Askere Uçurlanışı/ Durali Doğan		52 53 54	"Annem beni yetiştirdi bu vatana yolladı. Teslim etti sancağı, Allah'a ısmarladı."(türkü), "Yüksek bir Türk gencine takdimdir." (mektup deyişi).		-	
3.Cazgır /Atilla İlhan		56 57 58	Bekir, Osman, Mestanoğlu, Dülger Ahmet, Yusuf . Aliço (Pehlivanlar).		-	
1.Sevinme Oyunu / Elenor Porter	4. İletişim			11 9 12 0		"Mutluluğun resmini yapabilir misiniz?" (N.Hikmet) 100 Temel Eserin okunması tavsiyesi.
2. Sazıma /Âşık Veysel Şatıroğlu						

Halit KARATAY

3.Portakalın Yaprağını Kopardığım An / Emre Kongar		73 76 77 78	Boston, Hitler, 1940'lardaki savaş (II.Dünya), Vahdettin (padişah), Çengelköy.	13 1	-	
1.Yazı: Hayali Gerçeğe Dönüştüren Büyü / Mürüvvet Kurt	5. Kişisel Gelişim	81 84	Burnu uzmak (Pinokyo), Peter Pan, Dreams Filmi: Akira Kurosawa, Alphonse Daudet: Altın Beyinli Adam, Eyfel Kulesi, Paris, İzlenimciler (Emresyonizm), Monet, Salvador Dali			Nurullah Ataç ve Montaigne'nin denemelerinin okunması tavsiye edilmiştir.
2.Kişilik / Çetin Altan		88	Çamlıca , Ada (semtiler)			
3.İnanç / Ali Dinler		90 91	"İnanmak başarmanın yarısıdır." "Tavuk mu yumurtadan yumurta mı tavuktan çıkar." Anhhony Robbins	15 8	-	
/ 1.Hayallerim Vardı Renklerin İçinde	6. Kavramlar ve Çağrışımlar	97 99	"Öyle bir rüzigâr" "Okus pokus"			
2. Güzellik Suyu / der:Prof. Dr. Saim Sakaoğlu		10 2	Bergama, Tabaklar İlicası, Güzellik İlicası: "Efsane şöyledir: Vaktiyle Bergama civarında..."		-	
3. Gidem Dersin Uçmağa / Kaygusuz Abdal		10 6 10 7	Ergene, Hindistan, Edirne, Manisa.		-	

Tablo 3'te görüldüğü üzere Pasifik Yayınlarının 8. sınıflar için hazırlanan Türkçe dersi kitabının *İletişim* temasının 1. ve 2. metinlerinde, *Toplum Hayatı* temasının da 3. metninde metinlerarasılığa hiç yer verilmemiştir. Metinlerarası ilişkiler, daha önce 6 ve 7. sınıflar için hazırlanan ders kitaplarında olduğu gibi *Atatürkçülük* temasında özellikle 1 ve 2. metinlerinde; *Millî Kültür* temasının da 1. metninde yoğun olarak bulunmaktadır.

Ders kitabında belirlenen bu tür metinlerarası göndermeler, farklı yayınevleri ve sınıflar için hazırlanan 6 ve 7. sınıf Türkçe dersi kitaplarında olduğu gibi öğretmen kılavuz kitabında öğrenciye nasıl aktarılacağı konusunda, öğretmene herhangi bir yönlendirmede bulunulmamıştır. Aynı şekilde metinlerin kavratılması çalışmalarında Türkçe Dersi Öğretim Programı kazanımları dikkate alınarak ana ve ara disiplinlerden sadece İnsan Hakları ve Vatandaşlık Bilgisi, Kariyer Bilinci Geliştirme ile bağlantı kurulması istenmiştir. Metinlerde işlenen konuların daha iyi kavratılması için yapılandırmacı anlayışla hazırlanan ders kitaplarında bu tarz metinlerarası göndermeler yapılmış olmasının öğrenme-öğretme sürecine yeni bir anlayış getirdiği söylenebilir. Fakat ara ve ana disiplinlerle ilişkilendirmelerde yetersiz kalındığı görülmektedir.

Öğretmen kılavuzunda öğrencilere okuma alışkanlığı edindirmek amacıyla işlenen temada metinle ilgili uygun kitapların öğrencilere tavsiye edilmesi istenmiş; konuyu pekiştirmek için de yer yer atasözü ve özdeyişlerden örnekler verilmiştir. Öğrencilerde metin türü ayırımı ile ilgili bilişsel farkındalık geliştirmek için onlardan ders kitabında daha önce işlenmiş metinlerin tür ve şekil özelliklerinin karşılaştırılması istenmiştir.

Farklı sınıf ve yayınevlerine ait her üç tabloda dikkati çeken bir diğer önemli bulgu da kitaplarda yer alan temaların farklı sınıflarda tekrar etmesidir. Örneğin "*Toplum Hayatı, Kavramlar ve Çağrışımlar, İletişim, Millî Kültür*" temalarına MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe dersi kitabında aynen yer verilmiştir. Aynı temalar Pasifik Yayınları 8. sınıf Türkçe dersi kitabına da alınmıştır. Aynı şekilde "*Doğa ve Evren*" temasına Koza Yayınları 6. sınıf Türkçe dersi kitabında ve MEB Yayınları 7. sınıf Türkçe dersi kitabında da yer verilmiştir. "*Kişisel Gelişim*" teması ise Koza Yayınları 6. sınıf Türkçe dersi kitabında ve Pasifik Yayınları 8. sınıf Türkçe dersi kitabına da alınmıştır. Öğretmenlerin işleyeceği ders kitabını seçme olanağı olmadığı ve okullara kitapların rastgele dağıtıldığı da göz önünde bulundurulursa, bir üst sınıfta aynı yayınevinin hazırladığı ders kitabıyla devam edilemeyeceği; yani kitapların her yıl değişmesi durumunda öğrencilerin, iki hatta üç yıl üst üste aynı temaları, belki de aynı metinleri işleyebileceği görülmektedir.

Farklı yayınevi ve sınıflara ait üç tabloda görüldüğü üzere üç yılda 6, 7 ve 8. sınıfların her birinde altı olmak üzere toplam 18 temaya yer verilmiş, fakat temaların farklı sınıflarda da tekrar ettiği görülmektedir. Bu kitapları okuyarak okulu bitirecek

olan bir öğrenci üç yılda sadece, “Atatürkçülük, Sevgi, Bilim ve Teknoloji, Okuma Kültürü, İletişim, Kavramlar ve Çağrışımlar, Milli Kültür, Doğa ve Evren, Toplum Hayatı, Kişisel Gelişim” olmak üzere 10 farklı tema ile karşılaşacaktır. Bu bulgular, öğrencilerin her yıl aynı temalarla karşılaşmalarını için bir düzenlemenin gerekli olduğu göstermektedir.

6. Sonuç ve Tartışma

2006 Türkçe Dersi Öğretim Programı, öğrenme-öğretme sürecine yeni bir anlayış getirmiştir. Programa ilişkin kazanımları öğrencilere kazandıracak ders kitaplarının niteliğinde önceki kitaplardan sunum, düzenleme ve görünüş bakımlarından bir iyileşmenin olduğu söylenebilir. Türkçe dersi için okuma metinlerinin yer aldığı *Türkçe Ders Kitabı*, işlenen metin aracılığıyla öğrencilerin dil becerilerini geliştirecek etkinliklerin yer aldığı *Öğrenci Çalışma Kitabı* ve bu etkinlikleri yürüten öğretmenler için de *Öğretmen Kılavuz Kitabı* ayrı ayrı kitaplar olarak hazırlanmıştır. Öğretim araçlarının kullanılabilirliği bakımından bu durum hem öğrenciler hem de öğretmenler için bir kolaylıktır. İçerik yönünden ders ve öğretmen kılavuz kitapları incelendiğinde, öğretme etkinliklerini yapılandırmak için metinlerarası ilişkilerin dört yolla sağlanmaya çalışıldığı belirlenmiştir. Bunlar:

- 1) Metin içindeki göndermeler: *Metin içinde yazar tarafından düşünceyi temellendirme yolları ile yapılan göndermeler.*
- 2) Tema ile ilgili farklı metinler: *100 Temel Eser, atasözleri, özdeyişler, vb.*
- 3) Metin türü ayrımı: *Ders kitabındaki aynı veya farklı tür ve şekil özelliği gösteren metinler.*
- 4) Ana ve ara disiplinler: *Sosyal Bilgiler, Matematik; Afetten Korunma ve Güvenli Yaşam, Kişisel Gelişim, vb.*

Ders kitaplarına alınan metinlerin hepsinde aynı düzeyde metinlerarası ilişkilerin olmadığı belirlenmiştir. Bazı metinlerde okuma zevki, merakı ve ilgisi kazandıran, başka metinlerle ilişkilendirme yapılabilen göndermelere ve/veya metinlerarası ilişkilere yer verilmişken bazılarında bu ilişkilere hiç yer verilmemiştir. Bu durum, öğrenme-öğretme aracı olarak kitaplara alınan metinlerin yeterli nitelikte olanlar arasından seçilmediklerini göstermektedir. Oysa ders kitaplarına alınacak metinler, anlam katmanlarını başarılı bir şekilde yansıtan nitelikli eserler arasından seçilmelidir.

Öğretmen kılavuz kitaplarında, temayı ve işlenen metni daha iyi kavratmak için ana ve ara disiplinlere, tema ile ilgili 100 Temel Eser ile başka edebi eserlere, sözlere, metin türünü kavratmaya yönelik daha önce işlenen metinlerle ilişki kurarak öğrenmeyi yapılandırmaya ve özellikle yazarın metin içinde yaptığı metinlerarasılığa yeteri kadar yer verilmemiştir. Başka bir deyişle her temada işlenen okuma metinlerinin içinde yer alan metinlerarası göndermelerin öğrencilere nasıl fark

ettirileceğine ilişkin, öğretmen kılavuz kitaplarında öğretmene herhangi bir uyarı veya yönlendirmede bulunulmamıştır. Metnin kurgusunu, yazarın dil ve anlatım planını, metinde tutarlılığı sağlayan anlam inceliklerini, öğrenciye hissettirme ve/veya gösterme; metni kavratma çalışmaları daha önceki ders kitaplarında olduğu gibi öğretmenlerin kişisel çabalarına ve bilgi birikimlerine bırakılmıştır. Bu durum, öğretmenlerin öğretme etkinliklerinde geleneksel öğretim anlayışlarını sürdürmelerine ve öğretim programının sunduğu yapılandırmacı anlayışın uygulanmamasına yol açabilir.

Öğretmen kılavuz kitaplarında öğrencilerin işlenen tema ve metinleri daha iyi yapılandırması, okuma alışkanlığı ve beğenisi edinmeleri için 100 Temel Eser ve ilgili olabilecek başka edebi eserlerin okutulması için öğretmene her temanın veya okuma metinlerinin başında kitaplar önerilmiştir. İncelenen üç yayınevine ait öğretmen kılavuz kitabında 6. sınıflar için ilköğretim 100 Temel Eserden 28 ve orta öğretim 100 Temel Eserden de bir (Cemil Meriç, Bu Ülke) olmak üzere toplam 29 kitapla (bk.Tablo 1) ilişki kurulması, okunması ve/veya okutulması önerilmiştir. Aynı şekilde 7.sınıflar için (bk.Tablo 2) sadece ilköğretim 100 Temel Eserden 28 kitabın okunması ve/veya okutulması önerilmiştir. Fakat 8. sınıflar için (bk. Tablo 3) işlenen tema veya metinlerle ilgili 100 Temel Eserden doğrudan kitap ismi verilerek herhangi bir gönderme yapılmamış, genel olarak bu eserlerden uygun olanlarının öğretmen tarafından tavsiye edilmesi istenmiştir. Eser adı verilerek 6, 7 ve 8. sınıflarda 100 Temel eserden, işlenen tema ve metinlerle ilişkisi kurulması istenen 54; işlenen tema ve metinlerle ilişkili olabilecek, 100 Temel Eserin dışında da toplam 39 esere yer verilmiştir. Burada da öğrencilerin 100 Temel Eseri okumaya yönlendirilmelerinde yayınevleri arasında bir tutarlılığın olmadığı, tema veya metni yapılandırma çalışmaları, öğrencilerin okuma alışkanlığı ve beğenilerinin geliştirilmesi öğretmenlerin kişisel çabalarına, becerilerine ve tercihlerine bırakıldığı söylenebilir. Bunun için ders kitaplarının içeriğini oluşturan metinlerin ve öğretmen kılavuz kitaplarının yeniden gözden geçirilerek iyileştirilmesi gereklidir.

Ders kitaplarında dikkat çeken bir diğer sorun da aynı temaların farklı sınıflarda tekrar etmesidir. Aynı öğrenme temasının 6, 7 ve 8. sınıfların ikisinde veya üçünde tekrar yer alması, öğrencilerin yeni bir öğrenme durumu ve farklı bir bilgi ile karşılaşmasına olanak sağlamamaktadır. Bu durum hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından öğrenme-öğretme sürecinde açmazlara yol açabilir, özellikle öğrencilerde öğrenilecek konuya ve/veya temaya karşı ilgi ve heyecan uyandırmayabilir (Karatay, 2009). Oysa yapılandırmacı öğrenme kuramına göre, öğrenme; anlam kurma, oluşturma, yakından uzağa doğru bilgiyi içselleştirme, ön öğrenmelerle ilişkilendirerek gerçekleşir (Piaget, 1977; Vygotsky, 1978:85; Vygotsky, 1981:137). Yani öğrenme, “*ilgi ve heyecan uyandıran bir problemle ve ön öğrenmeler*” üzerine inşa edilerek gerçekleşir (Bruner, 1990; Palincsar, 1998; Senemoğlu, 2004). Her yıl farklı sınıflarda tekrar eden temalar, bazen aynı ve/veya benzer metinler, öğrencilerde okumaya, öğrenmeye karşı ilgi ve heyecan

uyandırmayacaktır. Bu sorun Türkçe Öğretim Programının yapısından kaynaklanmaktadır. Programda 6, 7 ve 8. sınıfların hepsinde belirli gün ve haftalara bağlı olarak işlenen *Atatürkçülük* teması ile 6, 7 ve 8. sınıflarda sırasıyla *Sevgi, Milli Kültür* ve *Toplum Hayatı* temaları zorunludur. *Okuma Kültürü, İletişim, Hak ve Özgürlükler, Kişisel Gelişim, Bilim ve Teknoloji, Alışkanlıklar, Zaman ve Mekân, Duygular ve Hayaller, Doğa ve Evren, Güzel Sanatlar, Kavram ve Çağrışımlar* temaları da seçmelidir. Programda toplam 15 tema yer almaktadır. Bir eğitim-öğretim yılında ders kitaplarında her yıl ikisi zorunlu dördü seçmeli olmak üzere altı temaya yer verileceği bildirilmiştir. Bu durumda, üç yıl boyunca ders kitaplarında tema tekrarlarına yer verilmemesi için de en az 12 seçmeli temaya gerek vardır. Programdaki zorunlu 4 temayı çıkardığımızda seçmeli tema sayısı 11 olarak kalmakta, bu yüzden ders kitapları öğretim sürecinin herhangi bir sınıfında tema tekrarına düşmek zorunda kalmaktadır. Bu sorunun ortadan kaldırılması için de seçmeli tema sayısının artırılması; yani seçmeli tema sayısının 11'den en az 12'ye çıkarılması gerekmektedir.

Ayrıca, öğretmenlerin hem *Türkçe Dersi Öğretim Programını* hem de diğer ana disiplinlere ilişkin; *sosyal bilgiler, matematik, fen bilgisi* vb. program içeriklerini, kazanımlarını bildikleri varsayılarak, Türkçe derslerinde işledikleri tema veya metinleri ana ve ara disiplinlerle ilişkilendirmeleri istenmiştir. Öğretmenlerin yine bu konulardaki yeterlikleri, becerileri üzerine başka araştırma ve çalışmaların yapılması, varsa eksikliklerinin hizmet içi eğitim kursları ile giderilmesi, özellikle öğretim programlarının, ders araçlarının amacına uygun kullanılabilmesi için önemlidir. Yine, Türkçe Dersi Öğretim Programına ilişkin kazanımların yansıdığı ders etkinliklerinin işleniş ile ilgili hazırlanan kılavuz kitaplar; öğretmenler arasında ders planının, derse önceden hazırlık yapmanın gereksiz olduğu anlayışına yol açabilir. Gerçekte, yapılandırmacı öğretim kuramına göre hazırlanan öğretim programı ve araçları, öğrenme sürecinde öğrencilere yüklediği sorumluluktan daha fazlasını öğretmenlere yüklemiştir. Çünkü öğrenmeyi yapılandıran rehber, öğretmendir.

Kaynakça

- Aktulum, K. (2000) *Metinler Arası İlişkiler*. Ankara: Öteki Matbaası.
- Aytaç, G. (1997). *Genel Edebiyat Bilimi*. İstanbul: Kuram Yayınları
- Bloom, B.J. (1979). *İnsan Nitelikleri ve Okulda Öğrenme*, (Haz. Durmuş Ali Özçelik), İstanbul: Millî Eğitim Basımevi.
- Bruner, J. (1990). *Acts of Meaning*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Coşkun, E. (2003). "Çeşitli Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Etkili Okuma Becerileri ve Bazı Öneriler". *Türklük Bilimi Araştırmaları, Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı*, 13, 101-130.
- Demirel, Ö (2005). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegema Yayıncılık.

Harris E.J. ve Sipay E.R. (1990). *How to Increase Reading Ability, A Guide to Developmental and Remedial Methods*. New York: Longman.

Günay, D. (2001). *Metin Bilgisi*. İstanbul: Multilingual Yayınları.

Günay, D. (2007). "Liselerdeki Yazın Eğitime Yeni Bir Yaklaşım", *Milli Eğitim*, 169, 8-17.

Irwin, W. (2004). "Aganist Intertextuality". *Philosophy and Literature*, 28, 227-242.

Karatay, H. (2004). *İlköğretim II. Kademe Türkçe Ders Kitaplarının Ortak Kelime Kazandırma Yönünden Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karatay, H. (2009). "İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Dersi Kitaplarının Metinlerarasılık Ölçütü Bakımından Değerlendirilmesi", *Çeviribilim, Dilbilim ve Dil Eğitimi Araştırmaları, 14-16 Mayıs 2008*, (Ed.: Neslihan Kansu-Yetkiner ve Derya Duman-) İzmir: İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayınları, 446-456.

Kıran, A. ve Kıran, Z. (2003). *Yazınsal Okuma Süreçleri*. (2.Baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.

Kristeva, J. (2003). "Nous Deux" Or A (Hi)Story of Intertextuality", *The Romanic Review*, (93), 1-2, 7-8, (2003 EBSCO Publishing), Columbia: The Trustees of Columbia University.

Lenski, S. D. (1998). "Intertextual Intentions: Making Connections across Texts", *Clearing House*, (72), 2, 74-78.

Özbay, M. (2003). *Öğretmen Görüşlerine Göre Ankara Merkez İlköğretim Okullarında Türkçe Öğretimi*. Ankara: Gölge Ofset Matbaacılık.

Özden, Y. (2005). *Öğrenme ve Öğretme*. (7. Baskı), Ankara: Pegema Yayıncılık.

Palincsar, A.S. (1998). "Social Constructivist Perspectives on Teaching and Learning" *Annual Review Psychology*, 49, 345-375.

Piaget, J. (1977), *The Development of Thought: Equilibrium of Cognitive Structures*. Newyork: Viking Press.

Rumelhart, D.E., ve Ortony, A. (1977). "The Representation of Knowledge in Memory", In R. C. Anderson & R. J. Spiro (Eds.), *Schooling and the Acquisition of Knowledge*. Hillsdale, NJ: Erlbaum, 99-135.

Senemoğlu, N. (2004). *Gelişim Öğrenme ve Öğretim*. (9.Baskı) Ankara: Gazi Kitabevi.

MEB (1981). *İlköğretim Okulları Türkçe Eğitim Programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi.

MEB (2005-2006). *Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (6-8. Sınıflar)*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınevi.

Halit KARATAY

Tinker, M.A. ve McCullough, C.M. (1968). *Teaching Elementary Reading*. (3rd Eds), New York: Appleton-Century-Crofts.

Vygotsky, L.S. (1965). *Thought and Language*. USA: The Massachusetts Institute of Technology Press.

Vygotsky, L.S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. (Ed., M.Cole, V John-Steiner, S Scribner, E Souberman). Cambridge, MA: Harvard University Press.

Vygotsky, L.S. (1981). "The instrumental method in psychology", *The Concept of Activity in Soviet Psychology*. (Ed. J Wertsch), Armonk, NY: Sharpe, 5-35.

İncelenen Türkçe Dersi Öğretim Araçları

Kapulu, A., vd. (2009). *6. Sınıf Türkçe Ders Kitabı ve Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Koza Yayın Dağıtım.

Altan, A., vd. (2009). *7. Sınıf Türkçe Ders Kitabı ve Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: MEB Yayınları.

Yangın, B., vd. (2009). *8. Sınıf Türkçe Ders Kitabı ve Öğretmen Kılavuzu*. Ankara: Pasifik Yayınları.